

VIEŠOJI ĮSTAIGA „EKOAGROS“

SPAUDOS IŠVYKA Į EKOLOGINĖS GAMYBOS OBJEKTUS 2018 m. rugsėjo 19 d.

Direktoriaus Gintauto Labanausko pranešimas

Ekologinės gamybos kontrolė ir sertifikavimas, kaip ir pati gamyba, vykdomi vadovaujantis Europos Sąjungos bei nacionaliniais teisės aktais, reglamentuojančiais tokią veiklą.

Ekologinės gamybos sertifikavimas – procedūra, kuria sertifikavimo įstaiga patvirtina, kad laikomasi su ekologine gamyba susijusių teisės aktų reikalavimų. Sertifikavimo tikslas – suteikti visoms suinteresuotoms šalims pasitikėjimą, kad produktas atitinka nustatytus reikalavimus.

Ekologinė gamyba apima visus etapus nuo ekologiško produkto pirminės gamybos iki jo saugojimo, perdirbimo, transportavimo, pardavimo ar tiekimo galutiniam vartotojui. Atitinkamais atvejais apima ir ženklavimo, reklamos, importo, eksporto ar subrangos veiklas. Taigi ekologiškų produktų gamybos kontrolės sistema turi užtikrinti atsekamumą ir identifikavimą visuose etapuose.

Kaip veikia ekologiškumo užtikrinimo sistema? Pagrindinius reikalavimus ekologiniam sektoriui nustato Europos Komisija, taisykles rengia Žemės ūkio ministerija, o sertifikavimo darbus vykdo VšĮ „Ekoagros“.

Sertifikavimas prasideda ūkio subjektui pateikus sertifikavimo įstaigai prašymą kontroliuoti ekologinės gamybos vienetą bei ekologinę gamybą.

Ūkio subjektas, prieš pradėdamas ekologinį ūkininkavimą ir norėdamas, kad jo veikla būtų sertifikuota, iki Žemės ūkio ministerijos nustatytos datos turi kreiptis raštu į sertifikavimo įstaigą ir jai pateikti prašymą ir kitus reikiamus dokumentus (užpildyta anketa, informacija apie sandėliavimo vietas ir kt.).

Sertifikavimo įstaiga, įvertinusi visus pateiktus dokumentus, nusprendžia, ar einamaisiais metais ūkio subjektas gali būti tikrinamas ir įtraukiamas į sertifikuotųjų sąrašą, ar ne.

Teigiamu atveju su pareiškėju sudaroma sutartis ir numatoma fizinė ūkio patikra. Neigiamu atveju – ūkio subjektas raštu informuojamas apie trūkumus, dėl kurių negalimi tolesni sertifikavimo etapai.

Be to, kiekvienas naujai pradedantis ekologiškai ūkininkauti privalo turėti su ekologine gamyba susijusį išsilavinimą arba išklausti Ekologinio ūkininkavimo pagrindų kursą.

Po pirmo sertifikavimo etapo, įvertinus ūkio dokumentaciją ir priėmus teigiamą sprendimą, kitas etapas – fizinė ūkio patikra. Jos metu, priklausomai nuo norimos sertifikuoti srities (augalininkystė, gyvulininkystė, bitininkystė, laukinė augalija, tvarkyba – perdirbimas, prekyba ar importas), detaliai patikrinamas visas ūkio subjektas.

Pvz., ūkyje apžiūrimi ir įvertinami laukai, juose auginami augalai, sandėliavimo ir pagalbinės patalpos, džiovyklos, naudojama technika, gyvūnai, tvartai, buhalterija ir kita ūkyje pildoma dokumentacija.

Labai daug ir svarbios informacijos galima gauti iš pokalbio su pareiškėju – reikia stengtis kuo daugiau klausinėti apžiūrint laukus, vertinant pasėlius, sandėlius ar gautą produkciją.

Surinkus kiek įmanoma daugiau informacijos patikra užbaigiama, 2 egzemplioriais surašomas patikros protokolas, kurį pasirašo pats pareiškėjas ar jo įgaliotas asmuo ir patikrą atlikęs VšĮ „Ekoagros“ tikrintojas. Vienas egzempliorius paliekamas pareiškėjui, kitą tikrintojas pristato į sertifikavimo įstaigą tolesniam vertinimui.

Patikros protokolą ir visus kitus dokumentus, gautus po patikros, nagrinėja sertifikavimo įstaigos ekspertai. Jie analizuoja visus byloje esančius ir surinktus bei ūkio patikros protokole užfiksuotus faktus, vertina atitiktis reikalavimams ir priima sprendimą dėl sertifikavimo, kurį turi dar kartą peržiūrėti ir patvirtinti tiesioginis eksperto vadovas. Galutinis sprendimas įforminamas ūkio subjektui išduodant jo vykdomą veiklą patvirtinantį dokumentą.

Siekiant užtikrinti sertifikuojamų produktų ekologiškumą, patikros metu kilus įtarimui, gali būti imami produkcijos, pačių kultūrinių augalų ar jų liekanų bei dirvožemio ėminiai. Paimti ėminiai supakuojami į naują sandarą su plomba maišelį ir siunčiami į akredituotą laboratoriją neleistinų medžiagų likučių ištyrimui. Tik gavus atsakymus iš laboratorijos priimamas galutinis sprendimas dėl sertifikavimo.

VšĮ „Ekoagros“ pagal galiojančius teisės aktus ne rečiau kaip kartą per metus atlieka visų ekologinės gamybos subjektų patikras vietoje, kurių metu įvertina, ar laikomasi visų nustatytų reikalavimų.

Kasmetinės ūkių patikros prasideda jau gegužės mėnesį, kai ūkininkai pradeda deklaruoti pasėlius, ir baigiami – spalio viduryje. O ekologiškų produktų tvarkytojai – perdirbėjai, prekybininkai, importuotojai bei papildomoms patikroms atrinkti rizikingi ūkiai – tikrinami ištisus metus.

Ypatingas dėmesys kontrolėje yra skiriamas rizikingiems ūkiams, jie tikrinami papildomai, žiūrima, kaip laikomasi prisiimtų įsipareigojimų. Papildomų patikrų metu labiau koncentruojamasi į nustatytų neatitikčių įgyvendinimą, rizikingus ūkio taškus. Visos papildomos patikros atliekamos ūkio subjekto iš anksto neinformavus, o patys rizikingiausi ūkiai nėra informuojami ir apie kasmetines patikras.

Rizikingi ekologinės gamybos taškai, į kuriuos labiausiai kreipiamas dėmesys, – auginimas, derliaus ėmimas, transportavimas, sandėliavimas, džiovinimas, realizavimas. Taip pat svarbūs momentai kontrolėje – visa su ekologiškais produktais susijusi apskaita, ženklinimas, atsekamumas.

Prekyboje ekologišką produktą lengvai galima atpažinti pagal ženklinimą. Visi supakuoti ekologiški produktai paženklininti Europos Sąjungos ekologinės gamybos logotipu – žalios spalvos stačiakampiu, kurio viduryje yra lapas iš baltų žvaigždžių. Greta šio dedamas nacionalinis ekologiškų produktų ženklas „Ekologinis žemės ūkis“, kuris privalomas visiems Lietuvos rinkai tiekiamiems supakuotiems ar sufasuotiems sertifikuotiems ekologiškiems produktai. Taip pat etiketėje nurodomas gamintojo ar pardavėjo pavadinimas, kontrolės įstaigos kodas (LT-EKO-001), ekologiškos sudėtinės dalys, informacija apie gaminio kilmę – ES ir ne ES žemės ūkis. Nefasuotus ir neženklintus produktus gali parduoti tik ūkininkai, pateikiantys ekologiškumą įrodantį patvirtinamąjį dokumentą – sertifikatą.

VšĮ „Ekoagros“ yra atsakinga už ekologiško produkto sertifikavimą ir kontrolę iki pateikimo į rinką, už tolesnę ekologiško produkto kontrolę rinkoje atsakinga Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

Ar gamintojas turi ekologinės gamybos sertifikatą, visada galima pasitikrinti VšĮ „Ekoagros“ interneto svetainėje www.ekoagros.lt.

Ekologiškų produktų ženklai

